

УДК: 658.8(477)

<https://doi.org/10.32342/3041-2137-2025-1-62-13>

Л.Г. Квасній,

доцент, кандидат економічних наук, професор кафедри математики та економіки
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка, м. Дрогобич (Україна)
<https://orcid.org/0000-0001-5248-544X>

А.В. Волошанська,

кандидат економічних наук, м. Дрогобич (Україна)
<https://orcid.org/0000-0002-6077-5137>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОДОЛАННЯ ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

У статті доведено, що деіндустріалізація, яка має місце в Україні останніми роками, гальмує вихід на траєкторію стабільного і тривалого зростання. У цьому зв'язку досліджено і обґрунтовано теоретико-методичний вплив процесів деіндустріалізації на розвиток економіки України в умовах фінансової кризи та розроблено пропозиції щодо формування інноваційної моделі розвитку України в умовах виходу з кризи. Обумовлено доцільність формування і запровадження в руслі модернізаційних процесів нової індустріальної політики, що аргументує визнання передової ролі промисловості у розв'язанні актуальних проблем сьогодення, на основі доцільної моделі індустріалізації. Досліджено ключові орієнтири розвитку вітчизняної економіки на засадах розумного зростання, стійкого та всебічного розвитку в контексті подолання деіндустріалізації та переходу до шостого технологічного укладу. Визначено мету роботи, яка полягає у дослідженні впливу деіндустріалізації на вітчизняну економіку і розробці напрямів трансформації промислового сектора України в контексті інноваційного розвитку. Встановлено, що забезпечити в Україні економічне зростання може лише розвиток диверсифікованої та високотехнологічної промисловості, в першу чергу обробної. Обґрунтовано, що в Україні сформувалася модель промислового розвитку інверсивного типу, яка характеризується експортною орієнтованістю та сировинною спрямованістю і пов'язана з процесом деіндустріалізації в економіці країни, що дозволяє зауважити неможливість виведення сектора з кризи за рахунок застосування поодиноких локальних механізмів і потребує формування комплексної системної стратегії розвитку. На основі проведеного аналізу наукових праць та власних досліджень з використанням наукових методів окреслено пріоритетні сфери розвитку промисловості України: енергетичне машинобудування, транспортне, аерокосмічне машинобудування, виробництво обладнання для альтернативної енергетики, зокрема нові матеріали й накопичувачі енергії; виробництво озброєння, військової і спеціальної техніки; інформаційно-комунікаційні технології. Основні результати дослідження, теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації можуть бути використані при формуванні стратегічних напрямів розвитку промислового сектора та економіки України загалом відповідно до досвіду розвинених країн світу у контексті існуючих тенденцій постіндустріального розвитку та їх впливу на розвиток потенціалу регіонів. Перспективи подальших досліджень полягають в тому, що відповідно до типу та інноваційного потенціалу регіону доцільно розробити подальший сценарій його розвитку.

Ключові слова: *деіндустріалізація, промисловий сектор, напрями трансформації промисловості, економічний розвиток, порівняльні переваги регіонів, інноваційна модель розвитку*
JEL classification: *O14, L6, O25, O10, R12, O30*

Постановка проблеми. У Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року [1] зазначено, що «в XX сторіччі в Україні був сформований потужний промисловий сектор з великими добувними та металургійними підприємствами, розвиненим машинобудівним, хімічним виробництвом, а також комплексом галузей з виготовлення широкого асортименту продовольчих та непродовольчих споживчих товарів. Однак після здобуття незалежності в країні розгорнулись процеси деіндустріалізації – через розрив коопераційних зв'язків і скорочення внутрішнього попиту, що призвело до різкого падіння виробництва та занепаду цілих галузей промисловості».

Як зазначає Д. Родрік [2], передчасна деіндустріалізація призвела як до економічних, так і до соціально-політичних наслідків. Зараз, якщо проаналізувати динаміку промислового виробництва, можна побачити, що вона має тенденцію сповільнюватися. За період із січня по липень 2021 р., порівняно з аналогічним періодом 2020 р., індекс промислової продукції становив лише 1,8%, а в липні 2021 р., порівняно з липнем 2020 р. – лише 0,2%. За підсумками семи місяців вітчизняна промисловість перебуває на рівні, навіть трохи нижчому, ніж у 2017 р. [3]. Це означає, що втрачено чотири роки. Після коронавірусної кризи 2020 р. уже недовідомо виявилися чинники відновлення, незважаючи на надзвичайно сприятливу до останнього моменту зовнішньоекономічну кон'юнктуру. Проте промисловість завжди була і залишається «драйвером» економічного зростання, оскільки її скорочення призводить до суттєвих втрат ВВП. Розвинутий сектор промисловості сприяє формуванню та впровадженню інновацій, а також потребі у висококваліфікованих працівниках.

Поступове і довготривале скорочення промислового виробництва в Україні позначилося не лише на падінні ВВП, але і на зниженні якості кадрового потенціалу, масового «переходу» у сферу

послуг, призвело до трудової міграції найбільш кваліфікованого та економічно активного населення. Тому вважаємо актуальним і необхідним перегляд доктрини економічного розвитку держави з метою відновлення її промислового сектора.

Світова практика та вітчизняний досвід показують, що основним завданням, що стоїть зараз перед Україною, є максимальна реалізація потенціалу економічного зростання на основі трансформації промислового сектора та подолання впливу деіндустріалізації. Статистичні дослідження показують, що «частка доданої вартості, створюваної у промисловості, за останні 20 років (з урахуванням втрат Донбасу) зазнала падіння на понад 7 процентних пунктів — з 17,4 до 10,1% загальноствореної доданої вартості» [4, с. 70].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Д. Гарасюк та ін. [5] вважають, що в останні роки збільшення витрат на підвищення людського потенціалу сприяє зростанню конкурентоспроможності економіки держави, а також підвищенню інноваційного потенціалу. З іншого боку, науковці [6; 7; 8] зазначають, що «світ держав» перетворюється на «світ корпорацій», де економічна політика, що проводиться в країні, визначається вже не державою, а групою найпотужніших корпорацій, вітчизняних або зарубіжних, що діють у тій чи іншій країні.

Для аналізу ряду показників, які характеризують структуру та динаміку розвитку вітчизняної промисловості, використано дані офіційної статистики [9; 10] та Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова [4].

І.І. Пасінович, О.А. Сич зазначають, що, «крім високих темпів економічного зростання, не менш важливо трансформувати його результати в покращання добробуту людей, оскільки саме людина, її добробут і благополуччя мають стати основною метою економічного зростання та критерієм розвитку держави. Русійною силою,

«драйвером» економічного зростання має стати відновлення промислового потенціалу України, враховуючи досвід країн – членів ЄС і глобалізаційні процеси у світі» [11].

Проведені дослідження показали, що за період економічних перетворень в Україні та інших постсоціалістичних країнах сформовано чималий досвід, що дає підстави для певних висновків та міркувань. Загальновідомо, що з початком трансформацій головна увага реформаторів приділялася проблемам макроекономічної стабілізації – лібералізації економіки, приватизації, антиінфляційній політиці [3]. Останнім часом питання трансформації промислового сектора в Україні та промислова політика широко обговорюються у вітчизняній економічній літературі. Її проблемам та значенню для розбудови вітчизняної промисловості присвячено численні праці науковців, серед яких: Ю. Кіндзерський [6; 7], В. Вишневський [8], І. Пасінович [11], О. Сич [11], Н. Красностанова [12], Н. Ліба [13], М. Якубовський [14] та ін. Проте, незважаючи на достатньо велику кількість публікацій, залишаються доволі дискусійними питання стосовно впливу процесів деіндустріалізації на розвиток економіки України у нинішніх умовах кризи та розробці пропозицій щодо формування інноваційної моделі розвитку України.

Метою статті є дослідження впливу деіндустріалізації і розробка напрямів трансформації промислового сектора України в контексті інноваційного розвитку. Для забезпечення визначеної мети дослідження поставлено такі завдання: дослідити глобальні трансформаційні зміни сьогодення у світовій економіці як наслідок переходу передових країн до шостого неоіндустріального технологічного укладу; обґрунтувати доцільність формування і запровадження в руслі модернізаційних процесів нової індустріальної політики, що аргументує визнання передової ролі промисловості

у розв'язанні актуальних проблем сьогодення; аргументувати ключові орієнтири розвитку вітчизняної економіки на засадах розумного зростання, стійкого та всебічного розвитку в контексті подолання деіндустріалізації та переходу до шостого технологічного укладу; обґрунтувати формування в Україні моделі промислового розвитку інверсивного типу, яка характеризується експортною орієнтованістю і сировинною спрямованістю та пов'язана з процесом деіндустріалізації в економіці країни; довести важливість формування ефективної державної політики розвитку промислового сектора на основі поєднання інструментарію «горизонтальної» та «вертикальної» моделей в напрямі забезпечення державно-приватного партнерства та розвитку підприємницького сектора, формування технологічної та галузевої структури, доцільної та перспективної для України у внутрішньому, європейському та глобальному масштабах; визначити основні напрями розвитку промисловості, виходячи із сучасних реалій та потреби подолання деіндустріалізації; запропонувати інноваційну модель розвитку як інструмент трансформації економічної політики держави.

На основі проведеного дослідження встановлено, що погляди теоретиків і практиків на трансформацію промислового сектора в умовах подолання деіндустріалізації та подальший розвиток промисловості України різняться, що актуалізує подальші дослідження у цій сфері.

Теоретична основа і науково-методична база наукового дослідження ґрунтуються на фундаментальних положеннях економічної теорії та менеджменту, а також напрацюваннях світової економічної думки. У роботі використано такі сучасні наукові методи: діалектичний метод пізнання (для визначення явища деіндустріалізації); системний аналіз (для дослідження взаємодії глобалізації та деіндустріалізації у світовій економіці);

порівняльний аналіз (для зіставлення деіндустріальних ефектів в економіках різних країн світу); абстрактно-логічний (для здійснення теоретичних узагальнень, формулювання висновків із проведеного дослідження); графічної візуалізації (для наочного подання основних результатів проведених розрахунків і здійсненого аналізу); статистичні (при проведенні вимірювання явища деіндустріалізації в країнах світу та Україні); узагальнення (при визначенні стратегічних орієнтирів розвитку економіки України та подолання деіндустріалізації); систематизації (при формуванні інноваційно-технологічного вектора розвитку економіки держав для подолання деіндустріалізації). Інформативну базу дослідження становлять офіційні документи Державної служби статистики, законодавчі та нормативні акти, офіційні документи державних і урядових органів; ресурси глобальної інформаційної мережі Інтернет; матеріали Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників; результати власних напрацювань. Економічні розрахунки виконано із застосуванням сучасних методик і прикладних програм щодо обробки статистичних матеріалів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі проведеного дослідження встановлено, що в Україні сформувалася модель промислового розвитку інверсійного типу, яка характеризується експортною орієнтованістю та сировинною спрямованістю, що пов'язано з процесом деіндустріалізації в економіці України. Таким чином, цей етап розвитку промисловості характеризується системною розбалансованістю та невідповідністю рівню розвитку галузі не тільки в Україні, а й у розвинених країнах світу. В Україні розвиток промислового сектора гальмується під впливом таких чинників: відсутність сформованої на перспективувиваженої державної політики та самоусунення держави від управління

розвитком промисловості; низька конкурентоспроможність вироблених товарів та послуг на міжнародних ринках, висока енерго- та матеріалоемність, спад виробництва та втрати ринків збуту продукції оброблювальної промисловості; неефективна структура експорту, відсутність кінцевих продуктів з високою доданою вартістю; критична зношеність основних фондів, ігнорування нормативів використання коштів амортизаційних відрахувань та частини прибутку на оновлення фондів; «відтік» кваліфікованих кадрів; відсутність дієвих механізмів управління інноваційного та інвестиційного спрямування у виробничому процесі; низький рівень забезпеченості інноваційно-інвестиційної діяльності ресурсами; перешкоди щодо залучення інвестиційних ресурсів з-за кордону; невідповідність нормативних та законодавчих актів вимогам виробничого процесу, фінансово-кредитної, цінової та податкової політик вимогам сьогодення та несформованість комплексного нормативно-правового забезпечення для стимулювання розвитку промислового сектора економіки; відсутність ефективного науково-технічного та управлінського супроводу промислового розвитку та незадовільний стан системи галузевої науки; високий рівень корупційних ризиків та сформована система олігархічного капіталу, яка характеризується відсутністю ефективного контролю з боку держави та розвитком галузевих монополій; відсутність сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва.

Перелічені чинники сповільнення промислового розвитку в Україні дозволяють зауважити неможливість виведення сектора з кризи за рахунок застосування поодиноких локальних механізмів, а потребує формування комплексної системної стратегії розвитку, базованої на основі таких аспектів:

– врахування стану промислового розвитку України, його переваг та недоліків, а також ситуації на світовому

ринку, зокрема вступу передових країн у новий технологічний період та початок процесу неоіндустріалізації, який характеризується виробництвом товарів і послуг на засадах інноваційності та технологічних новацій;

– обґрунтування ключової ролі держави у формуванні промислової політики та забезпеченні взаємозв'язку підприємницького сектора, науки та освітніх установ, громадських організацій;

– формування нової державної політики у митній, податковій, кредитно-валютній, кадровій, управлінській та інноваційно-інвестиційній сферах для формування сприятливих умов розвитку промисловості в країні.

Відтак стратегічною метою розвитку промислового сектора в Україні має бути формування конкурентоспроможного та інтегрованого у міжнародну систему промислового комплексу, який би базувався на розвитку регіональних промислових комплексів і відповідав аналогічним територіальним комплексам у розвинених країнах. У цьому зв'язку з метою забезпечення інноваційного розвитку територій через ефективне управління розвитком регіонів має бути розроблений мотиваційний механізм застосування сучасних інноваційних технологій, спрямованих на створення місцевих виробничих потужностей, які можуть конкурувати на місцевому ринку з імпортною продукцією.

Передусім слід зауважити, що трансформація промислового комплексу в Україні має відбуватися з урахуванням сучасного досвіду та основних тенденцій розвитку промисловості у світі та за умови її адаптації до вітчизняних умов розвитку регіональних економік.

Сьогодні промисловий розвиток у світі, як уже зазначалося, базується на застосуванні як існуючих технологій, що пройшли модернізацію, так і технологій 5-6-го укладів. У нашій державі на даний час можливості для впровадження таких новацій дуже обмежені через відсутність структур з відповідною інституційною спроможністю, а інвестиційні ресурси

спрямовуються на розвиток 3-4-го технологічних укладів. 5-й технологічний уклад представлений в Україні структурами IT-сектора. А представників шостого практично немає, оскільки він передбачає кардинальні зміни системи діяльності промислових підприємств та орієнтування виробничого процесу на персоналізацію сервісів та продукції.

Відмова у процесі розвитку промислового сектора від надмірної орієнтації на експорт зумовлена першочергово неможливістю подолання проблеми нерівності торгових відносин з розвинутими країнами на світових ринках через сировинну спрямованість промислового виробництва в Україні, залежність його розвитку від впливів зміни кон'юнктури та політичної ситуації на міжнародній арені, а також корупційну складову на внутрішньому ринку. Разом з тим не можна орієнтуватися і на швидкі зміни структури промислового виробництва із сировинного на високотехнологічне в результаті залучення на територію України іноземних виробництв з виготовлення комплектуючих через переваги та дешевизну робочої сили. Малоефективність обрання такого вектора розвитку промисловості та формування у цьому контексті державної політики пов'язана зі швидкими темпами роботизації та автоматизації виробничих процесів, що значно зменшує роль вартості робочої сили як переваги держави у розміщенні виробництва міжнародними корпораціями. Саме стрімка автоматизація виробництва в результаті нової промислової революції в умовах сьогодення виступає одним з ключових чинників подолання деіндустріалізації в розвинених країнах, оскільки стала фундаментом відродження промисловості в країнах ЄС та стимулювала процес рещорингу – повернення промислових потужностей, раніше виведених з цих країн.

Сьогодні в нашій державі не прийнято стратегічних документів щодо перспектив розвитку промислового

сектора (промислового менеджменту). Звичайно ця сфера частково охоплюється програмою розвитку малого та середнього бізнесу, реформою захисту економічної конкуренції, ринку капіталів, сфери трудових відносин, програмою участі у транс'європейських мережах, програмою розвитку українського експорту, програмою залучення інвестицій та іншими документами. Проте єдиного комплексного стратегічного документу з чітко визначеними кроками та напрямками трансформації промисловості в Україні немає, що є вкрай негативною тенденцією розвитку економіки нашої держави. Вітчизняні нормативно-правові та законодавчі акти швидше зосереджені на розвитку високотехнологічних виробництв в Україні, інноваційної інфраструктури та розвитку національних наукових центрів. Однак комплексної промислової політики, сформованої в контексті відомих моделей, в нашій державі немає. Сьогодні її замінено поняттям «інноваційна політика».

Розвиток промислового сектора в Україні має ґрунтуватися на ефективній державній політиці стосовно впровадження інноваційних принципів промислового менеджменту, яка б поєднувала інструментарій «горизонтальної» (в контексті стимулювання підприємницької активності та інноваційної діяльності підприємств галузі) та «вертикальної» (в частині зміни структури промислового виробництва в напрямі модернізації та за рахунок суттєвих технологічних запозичень) моделей. Акцент на трансформації промислового сектора лише за рахунок інструментів «горизонтальної» моделі, який сьогодні активно пропагується вітчизняним реформаторам зі сторони західних держав, не результуватиметься швидкими структурними змінами та якісною модернізацією виробничого процесу а навпаки – сприятиме використанню наявних переваг та збереженню сировинної орієнтації. Натомість розвиток промислового сектора в

Україні має ґрунтуватися на формуванні та реалізації ефективної державної політики промислового менеджменту, забезпеченні державно-приватного партнерства і розвитку підприємницького сектораа в напрямі формування технологічної та галузевої структури, доцільної та перспективної для України у внутрішньому, європейському та глобальному масштабах (рис. 1).

У зв'язку з цим науковці зазначають, що «ключовими взаємопов'язаними напрямками реформування вітчизняної промисловості, що повинні забезпечити досягнення стратегічних пріоритетів, мають стати: по-перше, оптимізація структури промислового виробництва з переважною його орієнтацією на потреби внутрішнього ринку та матеріально-технічне забезпечення здійснення місії країни у світі та євро регіоні на основі випереджального розвитку наукомістких і високотехнологічних видів промислової діяльності; по-друге, ліквідація критичного зносу та інноваційно-технологічна модернізація виробництва із збільшенням проширених промислових виробництв нових технологічних укладів з поглибленою переробкою та випуском продукції кінцевого споживання; впровадження енергозберігаючих технологій, розширення і використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії; по-третє, інвестиційне забезпечення структурних змін і технологічної модернізації на основі розширення і збільшення джерельної бази капітальних інвестицій, підвищення доступності інвестиційних ресурсів і стимулів до інвестиційної діяльності суб'єктів» [6, с. 9].

Підтримуючи позиції науковців, основними напрямками розвитку промисловості, виходячи із сучасних реалій та потреби подолання деіндустріалізації, вважаємо такі:

1. Підвищення рівня завантаженості промислових підприємств з метою збільшення показників виробництва продукції та покращання результатів їх роботи. Реалізувати цей напрям доцільно в

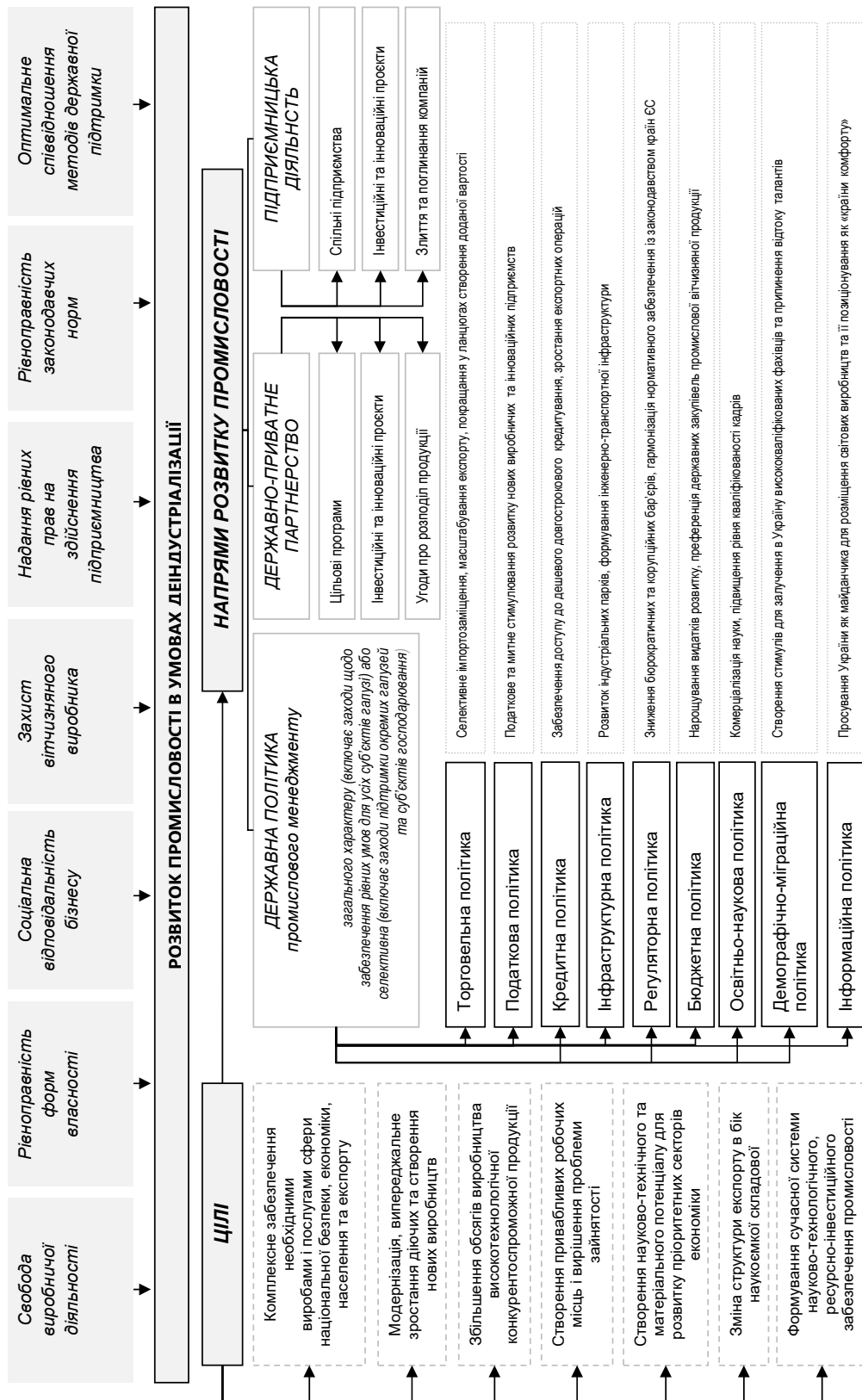

Рис. 1. Напрями розвитку промисловості в умовах діючої діяльності

Сформовано авторами.

рамках державної програми для її чіткого визначення, узгодження кроків реалізації та отримання максимального ефекту. За рахунок реалізації цього напрямку має бути досягнутим, по-перше, збільшення економічної активності у промисловому секторі, по-друге, зростання обсягів промислового виробництва вітчизняними підприємствами, по-третє, буде закладено основу подальшого економічного зростання в країні.

2. Акцент на поглиблення переробки сировини та сировинної продукції, збільшення частки продукції з високою доданою вартістю як одне з основних завдань в контексті реіндустріалізації в Україні потребує введення в дію програм і проєктів щодо створення ефективних технологічних ланцюжків у сфері переробних виробництв промисловості, що результуватиметься збільшенням частки кінцевих продуктів у структурі промислового виробництва, зростанням доданої вартості продукції, виробленої на вітчизняних підприємствах, та збереженням робочих місць в Україні.

3. Збільшення частки експорту високотехнологічної продукції з України на світові ринки та розвиток заходів з імпортозаміщення. Цей напрям передбачає реалізацію комплексних заходів у різних сферах економічного середовища в державі, зокрема: формування дієвої системи експортного страхування; забезпечення гарантування кредитування та виконання укладених договорів; створення системи дешевого та на вигідних умовах кредитування інвестиційних проєктів у сфері імпортозаміщення; розширення та пошук нових ринків збуту вітчизняної промислової продукції, на яких ця продукція була б конкурентоспроможною.

4. Забезпечення підвищення рівня технологічного оснащення виробничої бази промислових підприємств в контексті досягнення їх конкурентоспроможності на світових ринках, зокрема у перспективних галузях в Україні – в авіабудуванні, атомному, електротехнічному, енергетичному,

космічному, транспортному, сільсько-господарському машинобудуванні.

5. Модернізація та утворення нових високотехнологічних виробництв, розвиток галузей з потужним науково-технологічним потенціалом.

До таких галузей в Україні варто віднести аерокосмічне машинобудування, галузь, яка в нашій державі має свою історію розвитку, наукову «школу» та вагомі досягнення. Попри певні прояви кризи в цій галузі, Україна і сьогодні характеризується значним інноваційним потенціалом у сфері виробництва аерокосмічної техніки, зокрема у випуску ракет-носіїв, транспортних модулів, супутників, інноваційних двигунів, літаків.

Важливою галуззю є енергетичне машинобудування, перспективність якого сьогодні чітко прослідковується. Забезпечення розвитку галузі можливе за рахунок достатнього виробництва продукції відповідної якості та з необхідними технічними характеристиками, яка в подальшому використовуватиметься для модернізації та будівництва атомних, гідро- та теплоелектростанцій, а також розвитку «зеленої» енергетики (вітрової, сонячної, водневої тощо), а саме: енергоефективних котлів великої потужності, керамічних турбін, електродвигунів та електрогенераторів з відповідними характеристиками, інноваційних теплогенераторів, обладнання для випуску сонячних батарей, систем підвищення безпеки та надійності електростанцій, газопроводів, електромереж, нафтопроводів, випуск засобів автоматики. Ще одним напрямом розвитку енергетичного машинобудування може бути організація виробництва енергетичної техніки, яка використовується на транспортних засобах (інноваційних поршневих двигунів, електромоторах, силових агрегатах, тепловозних дизелях).

Перспективним з позиції формування високотехнологічного виробництва є транспортне, сільськогосподарське

машинобудування та суднобудування, розвиток яких можливий лише за рахунок досягнення відповідності сучасним світовим стандартам. Враховуючи наявність морських портів, розгалужені річкові транспортні артерії, потужний аграрний сектор економіки країни та значний досвід машинобудування, розвиток цих галузей є одним з пріоритетних та потребує формування національних програм та проєктів їх поступового оновлення та перезапуску на засадах диверсифікації виробництва, впровадження інноваційних енергозберігаючих технологій, формування інтегральних та числових систем управління. У цьому зв'язку світовий досвід показує, що діяльність промислових підприємств буде успішною при дотриманні таких умов: негативний вплив зовнішнього середовища має менш руйнівні наслідки при відповідному його регулюванні з боку держави; система управлінського менеджменту підприємства постійно враховує дії зовнішнього середовища при прийнятті стратегічних і тактичних рішень [15].

Популярності в останні десятиліття набуває сфера виробництва побутової техніки. В Україні цей напрям має розвиватися за рахунок створення цілісної системи розробки та виробництва побутової техніки, конкурентної поряд з іноземною продукцією, а також матеріалів і комплектуючих до неї. Розвиток цієї сфери матиме вагомий соціальний вплив, оскільки сприятиме залученню малого та середнього підприємництва в галузь.

У контексті вирішення проблем фінансового забезпечення розвитку промислового сектора економіки України на передові позиції виходить питання створення спеціалізованої кредитної установи, основне завдання якої полягало б у формуванні та розвитку інноваційно-інвестиційної і кредитно-фінансової систем забезпечення промислового розвитку. До основних джерел фінансових ресурсів такої установи слід віднести: кошти державного бюджету; кошти, вилучені від приватизації майна; кредити,

надані міжнародними фінансовими організаціями; банківські кредити, надані для реалізації інвестиційних проєктів та програм; довгострокові кредити НБУ з низькими відсотковими ставками; доходи від банківських операцій із цінними паперами; доходи від випуску та поширення облігацій.

Трансформація фінансово-кредитної системи під впливом розвитку промислового сектора є неможливою без зміни позиції Національного банку України як суб'єкта забезпечення розвитку економіки країни в напрямі законодавчого підвищення відповідальності за формування умов кредитування суб'єктів реального сектора економіки, рівень монетизації, особливості валютного регулювання, здійснення експортно-імпорتنних операцій.

Крім того, вагомим джерелом фінансового забезпечення розвитку промислових підприємств виступають амортизаційні відрахування. У діючій на сьогодні моделі відновлення виробничих фондів у розвинених індустріальних країнах амортизація є найвагомим стабільним інвестиційним ресурсом, а її частка сягає 70% загального обсягу інвестицій в основний капітал. В Україні схожа модель не впроваджена, проте її формування виступає важливим завданням для стимулювання промислового розвитку. Для досягнення цього завдання потрібно сформувати механізми створення та використання амортизаційних фондів, здійснити переоцінку основного капіталу та, що не менш важливо, досягти цільового використання коштів, отриманих в результаті амортизаційних нарахунків.

У контексті забезпечення розвитку промисловості доцільно дотримуватися таких принципів: свободи виробничої діяльності; рівноправності форм власності; соціальної відповідальності підприємництва; захисту вітчизняного товаровиробника на світових ринках; рівноправ'я вітчизняних та іноземних громадян на здійснення підприємницької

діяльності; пріоритетності законодавчих актів прямої дії; оптимального застосування державою методів менеджменту прямої і непрямой дії з метою посилення їх ефективності та пришвидшення отримання окреслених результатів.

Досліджуючи напрями розвитку промисловості в умовах деіндустріалізації, слід наголосити не лише на ключовій ролі держави у вирішенні цього питання. У сучасних умовах усі загальнодержавні програмні документи мають бути сформовані за участі та погодження зацікавлених сторін, якими є держава, громадянське суспільство та суб'єкти господарювання, що потребує формування ефективного організаційно-правового механізму, спрямованого на узгодження їх інтересів, посилення відповідальності кожного суб'єкта економіки та їх залучення до розвитку сектора на довгостроковій основі. За рахунок об'єднання інтересів, потреб та можливостей усіх суб'єктів можливе досягнення таких результатів: формування ефективної стратегії спільної діяльності щодо попередньо узгоджених напрямів; всебічний розгляд і погодження умов участі перелічених суб'єктів у відповідних проектах та програмах; ефективне чітке визначення пріоритетних напрямів та очікуваних результатів, вартості й термінів виконання запланованих заходів.

Окрім того, важливою є зміна підходів до взаємодії з низкою міжнародних організацій, що має безпосередній вплив на розвиток промисловості та позиціонування вітчизняних промислових товарів на світових ринках, а саме: зміна зобов'язань перед ЄС та СОТ у сфері захисту вітчизняних товаровиробників та внутрішнього ринку, а також щодо строків переходу на встановлені міжнародні стандарти у сфері промисловості; виведення взаємодії з ЄБРР та МВФ на новий рівень за рахунок переходу до системного ефективного цільового кредитування відповідних державних проєктів та програм, що замінить існуючу фрагментарну модель взаємодії.

Вагомою є співпраця України з ЄС в контексті виконання Угоди про асоціацію, зокрема в частині інноваційного розвитку. Щодо цього питання у статті 374 Угоди зазначено: «Сторони розвивають та посилюють наукове та технологічне співробітництво з метою як наукового розвитку, так і зміцнення свого наукового потенціалу для вирішення національних та глобальних викликів...», а стаття 375 чітко вказує на необхідність розвитку науковотехнологічного потенціалу як основи забезпечення конкурентоспроможності економіки.

Таким чином, можна виокремити основні інструменти і важелі реалізації напрямів розвитку економіки України в умовах подолання деіндустріалізації та з метою формування нової промислової політики (табл. 1).

Імплементация Угоди про асоціацію з ЄС дає Україні суттєві переваги першочергово у промислових видах діяльності, зокрема: сприяє інтеграції інфраструктурних мереж в різних сферах (морського, повітряного та залізничного транспорту, енергетики, телекомунікацій); забезпечує безбар'єрність руху промислових товарів на західні ринки, що знижує витрати на їх реалізацію; стимулює інтернаціоналізацію діяльності промислових компаній та їх залучення до глобальних ланцюжків створення вартості; доступ до світових ринків на конкурентних умовах.

Системний характер політики ЄС у сфері інновацій передбачає їх впровадження в усі сфери життєдіяльності з метою посилення конкурентних позицій на світових ринках. Інноваційна політика європейських держав не є тимчасовою, а побудована на визначенні національних пріоритетів у сфері та формуванні вертикальної взаємодії суб'єктів в умовах реалізації поставлених завдань шляхом формування регіональних інноваційних стратегій, забезпечуючи таким чином умови для ефективного використання регіонами своїх сильних сторін та можливостей для розвитку (рис. 2).

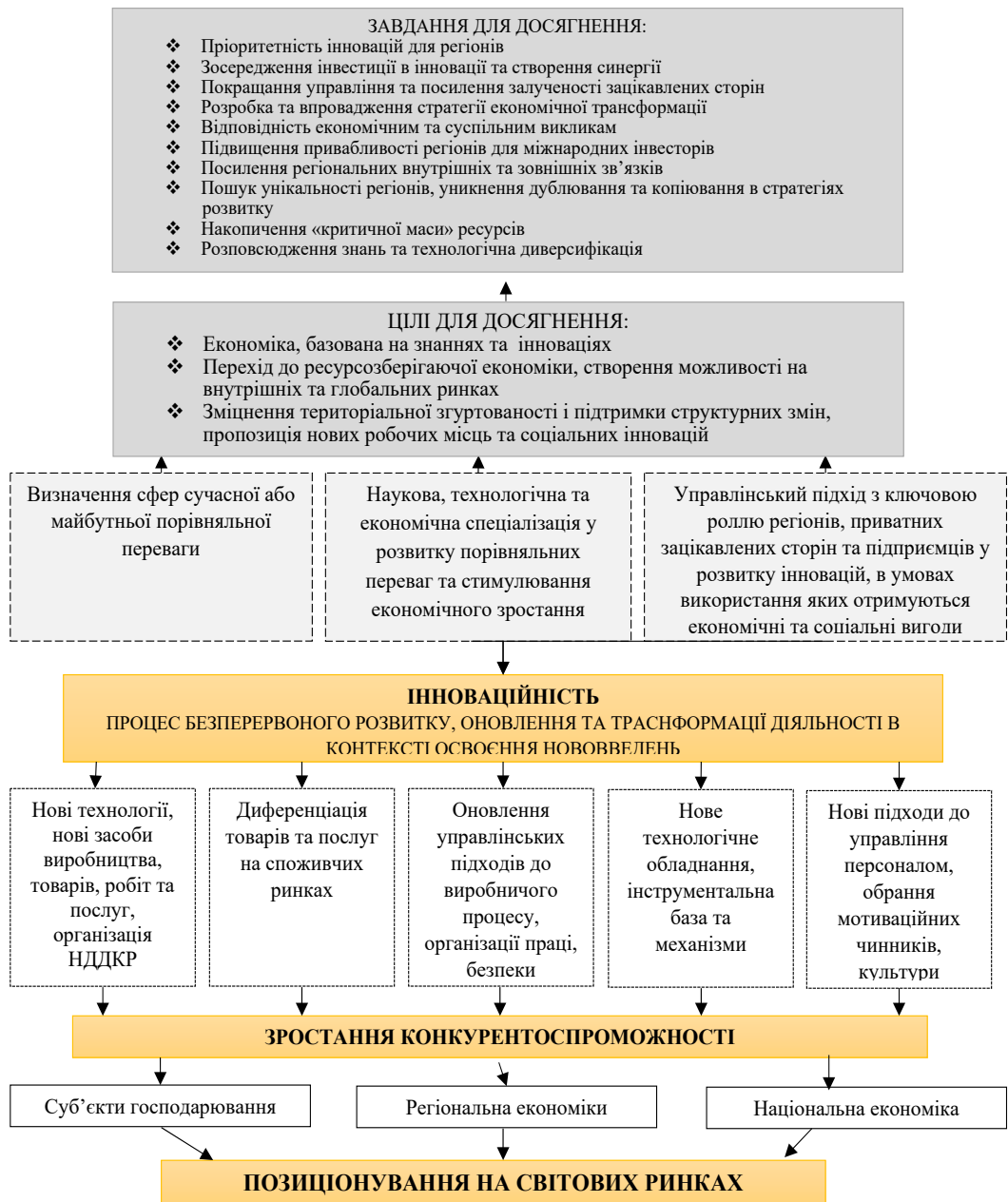

Рис. 2. Вплив інноваційності на досягнення конкурентоспроможності економіки та позиціонування на світових ринках
Сформовано авторами.

Таким чином, основні інструменти держави у досягненні поставлених завдань у сфері інноваційної політики можна поділити на такі групи:

– інструменти попиту – ґрунтуються на засадах втілення програм державних

закупівель та контрактів для проведення відповідних операцій чи тримання продуктів;
– інструменти пропозиції – включають фінансову і технічну допомогу суб'єктам господарювання для її використання з метою введення

інновацій (формування технічної і наукової інфраструктури, оновлення методів навчання, формування систем дотування та кредитування);

– законодавчі умови розвитку підприємницького сектора – патентне регулювання, податкове законодавство, антимонопольні норми, регулювання зовнішніх операцій, екологічні норми, трудове законодавство;

– інституційні інструменти – спрямовані на підтримку трансферу технологій, інновацій тощо.

Ці інструменти реалізації інноваційної політики широко використовуються в країнах ЄС на чотирьох рівнях – наднаціональному, національному, регіональному та локальному, що свідчить про комплексність, системність здійснення заходів та їх спрямування на результат (рис. 3).

Вищенаведене підтверджує зростання ролі ефективно сформованої конструктивної державної інноваційної політики та обрання нового вектора держав у загальній стратегії розвитку

– потребі формування інноваційної системи на засадах сучасного промислового менеджменту та економіки знань. Це особливо важливо в умовах деіндустріалізаційних процесів та сучасних умов господарювання і промислового розвитку, оскільки інноваційна політика може стати вагомим інструментом держави у забезпеченні результативного впливу на соціально-економічний розвиток країни. Тому сьогодні інноваційна спрямованість державного розвитку відображається у прийнятих та впроваджених на різних рівнях управління інноваційних стратегіях, які характеризуються позитивними результатами реалізації завдань та вирішення проблем в усіх розвинених країнах світу.

Взагалі концепція розумної спеціалізації була сформована та запропонована до втілення у 2008 р. Єврокомісії економістами Д. Фреєм, Б. Холлом та П. Давідом та передбачала подолання відсутності стратегічного бачення держав ЄС та проблеми частого

Рис. 3. Пріоритети інноваційної політики в країнах ЄС

Складено авторами.

дублювання наукових розробок в межах Союзу. Потім ця ідея почала розвиватися не лише в напрямі пошуку та розкриття інноваційного потенціалу країн та регіонів, а і розширилася в бік забезпечення соціально-економічного розвитку території за рахунок виявлення перспективних напрямів розвитку її економіки, кластерного розвитку та посилення міжрегіонального типу взаємодій.

Таким чином, концепція розумної спеціалізації ґрунтується на основі визначення унікальних особливостей кожного регіону чи країни та розвитку їх конкурентних переваг чи концентрації ресурсів для досягнення чітко визначених цілей. Сьогодні у країнах ЄС вона втілюється на базі Smart Specialisation Platform та створення регіональних інноваційних стратегій. При цьому враховується таке: розуміння обмеженості наявних ресурсів та потреби їх найефективнішого використання; потреба застосування інноваційного підходу до діяльності підприємств; розвиток взаємовідносин в системі «держава – підприємництво – громадськість»; потреба відкритості до адаптації.

Н.С. Ліба вважає, що регіональна промислова політика поєднує напрями реалізації державної промислової та регіональної політики України [13]. Відтак національні та регіональні дослідницькі та інноваційні стратегії інтелектуальної спеціалізації є інтегрованими програмами економічних перетворень, які розроблені з урахуванням місцевих умов і спрямовані на зосередження системної політичної, економічної та фінансової підтримки на пріоритетах, що характеризуються спрямованістю до інтелектуалізації, та на сильні сторони економіки країни чи регіону, їх конкурентні переваги і наявний потенціал.

У країнах ЄС виділяють такі типи регіонів: за інноваційною ознакою (інноваційні регіони, зони промислового виробництва, регіони, не орієнтовані на розвиток науки і технологій); за

фундаментальними характеристиками (сільські регіони, приміські сільські регіони, міські регіони, міські прибережні регіони); за проблемами соціального включення (регіони, що стикаються зі скороченням населення та відтоком населення, регіони, що стикаються зі зростанням населення). Відповідно до типу регіону та його інноваційного потенціалу і розробляється подальший сценарій його розвитку.

Таким чином, процес реалізації інноваційної стратегії на засадах розумної спеціалізації дозволяє набути суттєвих конкурентних переваг у ключових стратегічних сферах економіки країни. Підприємства досягають власних конкурентних переваг через використання і нових технологій, і інноваційних методів управління, проте при цьому суб'єкти господарювання перебувають у постійному пошуку для оновлення та збереження наявних конкурентних переваг. Відтак на даному етапі економічного розвитку ключовою ознакою конкурентоспроможності економіки є її інноваційність або здатність системи до постійного розвитку, трансформації та оновлення діяльності в контексті нововведень різного характеру, враховуючи специфіку та ресурси в кожному окремому регіоні.

Погоджуємося з науковою думкою авторів [15], що в Україні необхідно створити Міністерство промислово-інноваційного розвитку (Мінпромінновацій) як якісно нового, багатофункціонального органу державного управління вітчизняним сектором промисловості в цілому і в регіонах України, який був би здатним поєднувати інструменти промислової, технологічної та інноваційної політики з політикою у сфері освіти і людських ресурсів з метою підвищення конкурентоспроможності України. Інноваційні стратегії для різних типів регіонів відповідно до інноваційної діяльності на суб'єктах економіки наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Інноваційні стратегії для різних типів регіонів відповідно до інноваційної діяльності на суб'єктах економіки*

Тип стратегії	Тип регіону	Ключовий напрям стратегії	Високий	Середній	Низький
Розвиток навчальних центрів	Регіони, які спеціалізуються на промисловому виробництві у країнах з високим рівнем розвитку інноваційної сфери	Посилення співпраці між науково-дослідними розробками та виробничою діяльністю	Інвестування в наукові або технологічні ніші, що доповнюють національні наукові центри; застосування інструментів трансферу технологій (університетські офіси з трансферу технологій, брокери технологій у науково-дослідних центрах); залучення талантів як в межах країни, так і з-за кордону, наукові гранти для молодих вчених; розвиток кластерної політики, пов'язаній з інвестиціями в науково-дослідну технологію; розвиток центрів компетентності та політес конкурентоспроможності, що особливо актуально для регіональної промисловості; підтримка підприємництва (конкурси бізнес-планів, регіональні фонди венчурного капіталу)	Стимулювання національних інвестицій в розвиток науково-дослідної інфраструктури; державно-приватне партнерство з розробки високотехнологічної промисловості; інноваційні парки, інкубатори; механізми стимулювання підприємництва; попит на «стартупи» у нових галузях промисловості; співпраця з приватними суб'єктами в міжнародних технологічних мережах	Державне лобіювання інвестування у науково-дослідну інфраструктуру; залучення ПП наукомістких компаній та ТНК; інноваційні парки та інкубатори; попит на «стартупи» у нових цільових секторах; формування платформ для визначення бачення розвитку високотехнологічних ніш
Промислово-виробничі регіони з високою здатністю залучення та розвитку інновацій	Регіони, які спеціалізуються на традиційному виробництві	Модернізація виробничої діяльності у напрямі формування ніш із доданою вартістю (стратегія інноваційної екстенсетемі)	Формування зв'язків у сфері науково-промислової діяльності (схеми обміну та розміщення персоналу, консультативні послуги з розвитку та використання технологій, розповсюдження технологій); регіональні агенції з просування інновацій; стимулювання інноваційних стартапів; ушляхення та інтеграція регіональних виробничих кластерів; державні закупівлі, орієнтовані на інновації	Технологічні платформи, які пов'язують професійно-технічні заклади освіти та малі і середні підприємства; центри трансферу технологій у відповідних секторах, що фінансуються за підтримки національного уряду; регіональна консультативна мережа; стимулювання процесу залучення венчурних ВЗО на підприємствах	Концентрація регіональної політики розвитку на секторах, відмінних від торгівлі; стимулювання інновацій у сферах послуг чи культури; підтримка малого масштабу кластерів з орієнтацією на підключення до глобальних мереж
Підтримка соціально-економічних трансформацій	Регіони, які спеціалізуються на традиційному виробництві	Стимулювання інноваційної діяльності підприємницької динамічності	Формування місцевих науково-інноваційних центрів знань, розташованих у науково-дослідних центрах; навчальна та консультативна діяльність на підприємствах; підтримка підключення до міжнародних виробничих мереж; регіональні форуми для визначення перспектив зростання місцевих і просування інновацій та підприємницької культури	Управління ланцюгами поставок для зменшення фрагментації; державні закупівлі, орієнтовані на інновації; явне визначення програм для ВЗО; підвищення обізнаності щодо інновацій, стрияння розвитку підприємництва	Розвиток прихованого попиту на інновації; орієнтація політичних центрів на нові кваліфікації; навчання для низькокваліфікованих та безробітних; підтримка кластерів з інноваційним потенціалом; підтримка включення регіонів до міжнародних виробничих мереж
Потенціал	Сільські райони країни з низьким рівнем інноваційного розвитку, спеціалізуються на діяльності в первинному секторі	Модернізація та утримання людського капіталу, створення критичних мас та підвищення якості взаємодії	Регіональні агенції з розвитку бізнесу; курси підвищення кваліфікації та навчання «прототипного бізнесу»; програми обміну студентами та персоналу в компаніях; створення інноваційних центрів у традиційних галузях (сільськогосподарство, туризм); програми підтримки виробництва інновацій; розвиток організацій з підтримки бізнесу; фінансування експериментальних інноваційних проєктів у традиційних секторах	Програми підтримки інновацій; залучення національних інвестицій у професійну та вищу освіту; сприяння національним схем навчання; забезпечення інвестицій в національну інфраструктуру для підвищення рівня зв'язку між суб'єктами економіки	

* Джерело: сформовано авторами.

Висновки. Встановлено, що глобальні трансформаційні зміни сьогодення у світовій економіці є наслідком переходу передових країн до шостого неіндустріального технологічного укладу з якісно новими соціальними та ресурсними критеріями та акцентом на високі екологічні стандарти економічного розвитку.

Обумовлено доцільність формування і запровадження в руслі модернізаційних процесів нової індустріальної політики, що аргументує визнання передової ролі промисловості у розв'язанні актуальних проблем сьогодення на основі доцільної моделі індустріалізації.

Аргументовано ключові орієнтири розвитку вітчизняної економіки на засадах розумного зростання, стійкого та всебічного розвитку в контексті подолання деіндустріалізації та переходу до шостого технологічного укладу, серед яких: забезпечення співпраці провідних науково-дослідних, освітніх та підприємницьких установ для акумулювання інноваційних ідей та їх реалізації; трансформація ринку праці в напрямі підвищення досвіду та кваліфікації працівників відповідно до вимог сучасної економіки, стимулювання освітніх та науково-дослідних установ до розвитку в конкретних напрямках у сфері інноваційних виробничих технологій; індивідуалізація та адаптація виробництва і продукції до різних умов.

На основі проведеного дослідження обґрунтовано, що в Україні сформувався модель промислового розвитку інверсивного типу, яка характеризується експортною орієнтованістю та сировинною спрямованістю і пов'язана з процесом деіндустріалізації в економіці країни, що дозволяє зауважити неможливість виведення сектора з кризи за рахунок застосування поодиноких локальних механізмів і потреб у формуванні комплексної системної стратегії розвитку.

Доведено важливість формування ефективної державної політики розвитку промислового сектора на основі поєднання

інструментарію «горизонтальної» (в контексті стимулювання підприємницької активності та інноваційної діяльності підприємств галузі) та «вертикальної» (в частині зміни структури промислового виробництва в напрямі модернізації та за рахунок суттєвих технологічних запозичень) моделей для забезпечення державно-приватного партнерства та розвитку підприємницького сектора.

У цьому контексті визначено основні напрями розвитку промисловості, виходячи із сучасних реалій та потреби подолання деіндустріалізації:

1) підвищення рівня завантаженості промислових підприємств;

2) підвищення рівня технологічного оснащення виробничої бази промислових підприємств;

3) модернізація та утворення нових високотехнологічних виробництв, розвиток галузей з потужним науково-технологічним потенціалом;

4) розширення випуску та пошук ринків постачання для продукції легкої промисловості;

5) розвиток сфери цифрового виробництва, ІТ-технологій та штучного інтелекту;

6) формування умов для розвитку малого і середнього бізнесу.

Запропоновано формування інноваційної моделі розвитку як інструмент трансформації економічної політики держави шляхом втілення концепції розумної спеціалізації, яка базується на обґрунтуванні можливості території: до генерування нових видів діяльності через визначення пріоритетів локального концентрування ресурсів та їх агломерування в кожному окремому регіоні; потреби застосування інноваційного підходу до діяльності підприємств; розвитку взаємовідносин в системі «державна – підприємництво – громадськість»; відкритості до адаптації.

Встановлено, що процес реалізації інноваційної стратегії на засадах розумної спеціалізації дозволяє набути суттєвих конкурентних переваг у ключових стратегічних сферах економіки України.

На сьогодні зрозуміло, що підприємства досягають власних конкурентних переваг через використання і нових технологій та інноваційних методів управління, проте суб'єкти господарювання перебувають у постійному пошуку для оновлення та збереження наявних конкурентних переваг. Відтак на даному етапі економічного розвитку ключовою ознакою конкурентоспроможності

економіки є її інноваційність або здатність системи до постійного розвитку, трансформації та оновлення діяльності в контексті нововведень різного характеру.

Таким чином, зараз українській владі важливо не дотримуватися думок різних «партнерів», які зацікавлені в збереженні України як ринку збуту для своєї продукції, а планомірно створювати умови для розвитку власної промисловості.

Список використаної літератури

1. Про схвалення Стратегії розвитку промислового комплексу ... URL: [http://search.ligazakon.ua > l_doc2.nsf > link1](http://search.ligazakon.ua>l_doc2.nsf>link1)
2. Rodrik D. Premature deindustrialization. Cambridge, 2015. URL: https://drodrik.scholar.harvard.edu/files/dani-rodrik/files/premature_deindustrialization_revised2.pdf
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Якименко Ю. Україна: 30 років на європейському шляху. *Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова*. К.: Заповіт, 2021. 392 с.
5. Garasyuk D., Grishchuk A., Gurnyak I., Kruglyakova V., Makara O., Shimechko G., Yurynets Z., Yurynets R. Trends in the development of socio-economic processes in Ukraine. 2015. Lviv: Ivan Franko Lviv National University. 600 p.
6. Кіндзерський Ю.І. Економічний розвиток і трансформація промислової політики в світі: уроки для України. *Економіка України*. 2010. № 5. С. 4-15.
7. Кіндзерський Ю.І. Економічний розвиток і трансформація промислової політики в світі: уроки для України. *Економіка України*. 2010. № 6. С. 14-22.
8. Вишневецький В. Промислова політика: теоретичний аспект. *Економіка України*. 2012. № 2. С. 4-15.
9. Якубовський М., Новицький В., Кіндзерський Ю. Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 року. *Економіка України*. 2007. № 11. С. 4-20.
10. World Development Indicators: Structure of output 2010-2017. *The World Bank*. URL: <http://wdi.worldbank.org/table/4.2>
11. Пасінович І.І., Сич О.А. Індустріальна політика як драйвер економічного зростання: досвід країн-членів Європейського Союзу для України. *Регіональна економіка*. 2019, №1. С. 56.
12. Krasnostanova N., Akymenko N., Filyppova S., Voloshchuk L., Zhuravel V. El capital humano como objeto de gestión en la estrategia de gestión del desarrollo innovador de la región. *Nexo Revista Científica*. 2021. Vol. 34, No 01. P.138.
13. Ліба Н.С., Черничко Т.В., Кіндрат О.В. Методологічне забезпечення комплексної оцінки ефективності регіональної промислової політики. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*: збірник наукових праць. Харків, 2018, Випуск 2(25). С. 385-392.
14. Lichtblau K., Matthes J., Fritsch M., Bertenrath R., Grömling M., Busch B. Industry as a growth engine in the global economy. Final Report. German Economic Institute. URL: <https://www.iwkoeln.de/studien/gutachten/beitrag/karl-lichtblau-juergen-matthes-manuel-fritsch-roman-bertenrath-michaelgroemling-berthold-busch-industry-as-a-growth-engine-in-the-global-economy-142508.html>
15. Dashko I., Lohman N., Serebreniko V., Beridze T., Cherep A. Analysis of regression model for multicollinearity by parameterization. *Naykovyi visnyk*. 2020. № 2 (176). P. 179-186.

References

1. Dashko, I., Lokhman, N., Serebreniko, V., Beridze, T., Cherep, A. (2020). Analysis of regression model for multicollinearity by parameterization. *Naykovyi visnyk*, No 2 (176), pp. 179-186 (in Ukrainian).
2. Garasyuk, D., Grishchuk, A., Gurnyak, I., Kruglyakova, V., Makara, O., Shimechko, G., Yurnets Z., Yurnets, R. (2015). Trends in the development of socio-economic processes in Ukraine. Lviv: Ivan Franko Lviv National University, 600 p. (in Ukrainian).
3. Kindzers'kyj, Yu.I. (2010). *Ekonomichnyj rozvytok i transformatsiia promyslovoi polityky v sviti: uroky dlia Ukrainy* [Economic development and transformation of industrial policy in the world: lessons for Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*. 2010. No 5. pp. 4-15. (in Ukrainian).
4. Kindzers'kyj, Yu.I. (2010). *Ekonomichnyj rozvytok i transformatsiia promyslovoi polityky v sviti: uroky dlia Ukrainy* [Economic development and transformation of industrial policy in the world: lessons for Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*. No 6. pp. 14-22. (in Ukrainian).
5. Krasnostanova, N., Akymenko, N., Filyppova S., Voloshchuk, L., Zhuravel V.. (2021) El capital humano como objeto de gestión en la estrategia de gestión del desarrollo innovador de la región. *Nexo Revista Científica*. Vol, 34. no. 01, s. 138 (in Ukrainian).
6. Liba, N.S., Chernychko, T.V., Kindrat, O.V. (2018). *Metodolohichne zabezpechennia kompleksnoi otsinky efektyvnosti rehional'noi promyslovoi polityky* [Methodological provision of a comprehensive assessment of the effectiveness of regional industrial policy]. *Finansovo-kredytna diial'nist': problemy teorii ta praktyky: zbirnyk naukovykh prats'*. Kharkiv, issue 2(25). pp. 385-392 (in Ukrainian).
7. Lichtblau, K., Matthes, J., Fritsch, M., Bertenrath, R., Grömling, M., Busch, B. Industry as a growth engine in the global economy. Final Report. German Economic Institute. URL: <https://www.iwkoeln.de/studien/gutachten/beitrag/karl-lichtblau-juergen-matthes-manuel-fritsch-roman-bertenrath-michael-groemling-berthold-busch-industry-as-a-growth-engine-in-the-global-economy-142508.html> (Accessed 04 September 2023).
8. Ofitsijnyj sajt Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 12 August 2023) (in Ukrainian).
9. Pasinovyh, I.I., Sych, O.A. (2019). *Industrial'na polityka iak drajver ekonomichnoho zrostantia: dosvid krain-chleniv Yevropejs'koho Soiuzu dlia Ukrainy* [Industrial policy as a driver of economic growth: the experience of the member states of the European Union for Ukraine]. *Rehional'na ekonomika*. No 1. 56 p. (in Ukrainian).
10. *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku promyslovoho kompleksu*. [About approval of Strategy of development of an industrial complex] URL: http://search.ligazakon.ua > 1_doc2.nsf > link1 (Accessed 08 September 2023) (in Ukrainian).
11. Rodrik, D. (2015) Premature deindustrialization. URL: https://drodrik.scholar.harvard.edu/files/dani-rodrik/files/premature_deindustrialization_revised2.pdf. (Accessed 28 September 2023)
12. Vyshnevs'kyj, V. (2012). *Promyslova polityka: teoretychnyj aspekt* [Industrial policy: theoretical aspect]. *Ekonomika Ukrainy*. No 2. pp. 4-15. (in Ukrainian).
13. World Development Indicators: Structure of output 2010-2017. *The World Bank*. URL: <http://wdi.worldbank.org/table/4.2>. (Accessed 20 August 2023)
14. Yakubovs'kyj, M., Novyts'kyj, V., Kindzers'kyj, Yu. (2007). *Kontseptual'ni osnovy stratehii rozvytku promyslovosti Ukrainy na period do 2017 roku* [Conceptual foundations of the strategy of the development of the industry of Ukraine for the period until 2017]. *Ekonomika Ukrainy*. No 11. pp. 4-20. (in Ukrainian).
15. Yakymenko, Yu. (2021). *Ukraina: 30 rokiv na ievropejs'komu shliakhu* [Ukraine: 30 years on the European path]. *Ukrains'kyj tsentr ekonomichnykh i politychnykh doslidzhen' imeni Oleksandra Razumkova*. Kyiv: Zapovit, 392 p. (in Ukrainian).

TRANSFORMATION OF THE UKRAINE'S INDUSTRIAL SECTOR IN CONDITIONS OF OVERCOMING DEINDUSTRIALIZATION

Lyubov H. Kvasnii, Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko, Drohobych (Ukraine)

Email: lg_k@ukr.net

Anna V. Voloshanska, Drohobych (Ukraine)

Email: ann.voloshanska@gmail.com

<https://doi.org/10.32342/3041-2137-2025-1-62-13>

Keywords: *deindustrialization, industrial sector, directions of industrial transformation, economic development, comparative advantages of regions, innovative model of development*

JEL classification: *O14, L6, O25, O10, R12, O30*

The article demonstrates that deindustrialization, which has occurred in Ukraine in recent years, hinders stable and long-term growth. In this context, the theoretical and methodological impact of deindustrialization processes on Ukraine's economy amid the financial crisis is examined, and proposals for an innovative development model for Ukraine's recovery from the crisis are outlined. The necessity of forming and implementing a new industrial policy within modernization processes is highlighted, emphasizing the critical role of industry in addressing current issues through a suitable model of industrialization.

Key guidelines for the development of Ukraine's domestic economy are argued, focusing on rational growth, sustainable and inclusive development as means to counter deindustrialization and transition to the sixth technological paradigm. The article establishes the purpose of studying the impact of deindustrialization on Ukraine's economy and developing strategies for transforming its industrial sector within an innovative framework.

It is concluded that only a diversified, high-tech industrial base, particularly in manufacturing, can ensure economic growth in Ukraine. It is substantiated that Ukraine has adopted an inverse industrial development model, characterized by export and raw material orientation, which is closely linked to the country's deindustrialization process.

Through analysis of scientific literature and original research using scientific methods, the article outlines priority areas for Ukraine's industrial development: energy engineering, transport, aerospace engineering, equipment production for alternative energy (including new materials and energy storage), weapons and special equipment manufacturing, and information and communication technologies.

The primary findings, theoretical positions, conclusions, and practical recommendations from this study can inform strategic directions for Ukraine's industrial sector and overall economic development, drawing on the experience of developed countries and considering current post-industrial trends and their impact on regional potential. Future research may focus on developing further scenarios for regional development based on region type and its innovation potential.

Одержано 21.02.2024.